

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՀՀ գործարար միջավայրի բարելավման ռազմավարության նախագծի վերաբերյալ

ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության կողմից մշակվել է **Հայաստանի Հանրապետության գործարար միջավայրի բարելավման ռազմավարության նախագիծը**, որի վերաբերյալ առկա են հետևյալ նկատառումները.

1. Փաստաթղթի կառուցվածքը և չափելիության ցուցիչները

Ռազմավարության նախագիծը որպես գործարար միջավայրի բարելավման նպատակ իրավացիորեն մատնանշել է միջազգայնորեն մրցունակ ազգային տնտեսության կառուցումը: Այդ նպատակով առաջադրվել են գործարարների համար վարչարարական բեռի և ռիսկերի կրճատման կարևորագույն խնդիրը լուծելու թիրախներ, այդ թվում՝ վարկերի ստացման, հանրային ծառայությունների մատակարարման ցանցերին միացման, փոքր բաժնետերերի պաշտպանության, սնանկության ճանաչման գործընթացների հստակեցման և արդյունավետության բարձրացման: Սակայն հարկ ենք համարում նշել, որ նախագիծը չի նախատեսում կոնկրետ ժամկետներում գործողություններ, որոնց իրականացումը հնարավորություն կընձեռի բարելավել գործարար միջավայրի համար իրավական դաշտը և գնահատել կոնկրետ արդյունքները ժամանակի մեջ: Այլ կերպ ասած՝ նախագիծը չունի ռազմավարության իրականացման միջոցառումների ծրագիր, ինչը բացառում է նախագծով նախանշված նպատակների չիրականացման դեպքում պատասխանատվության գործոնը, քանի որ չկան կոնկրետ գործողություններ և պատասխանատուներ:

Առաջարկություն

- Ռազմավարությունից բացի մշակել և քննարկման ներկայացնել ռազմավարության իրականացման միջոցառումների ծրագիր՝ ամրագրելով ռազմավարությամբ նախանշված նպատակների իրականացման ժամկետները և պատասխանատուներին:

2. Հանրային ծառայությունների մատակարարման ցանցերին միանալու գործընթաց

Ռազմավարության նախագծի 5.3 կետով որպես գործարար միջավայրի բարելավման եղանակ նախատեսված է նաև հանրային ծառայությունների մատակարարման ցանցերին միացման գործընթացի պարզեցումը, սակայն նախատեսված չեն այն գործողությունները և մեխանիզմները, որոնք պետք է իրականացվեն այդ նպատակին հասնելու համար:

Հայաստանում ինչպես նախկինում, այնպես էլ ներկայումս գործարար միջավայրի բարելավման տեսանկյունից բավական լուրջ խոչընդոտ է հանդիսանում գազամատակարարման, ջրամատակարարման և ջրահեռացման, էլեկտրամատակարարման ծառայությունները սպառող-բաժանորդներին հասցնելու գործընթացը: Ավելին, այդ բնագավառում առկա են կոռուպցիոն ռիսկեր, քանի որ բացակայում են հստակ կանոնակարգերը, որոնք հնարավորություն կտան կանխատեսելի դարձնել այդ ծառայությունների հասանելիության ժամկետները և մեխանիզմները, ինչից ելնելով էլ համապատասխան ծառայություններ մատուցող ընկերությունները շատ հաճախ խնդիրները կարգավորում են ըստ իրավիճակի և ըստ դիմող սուբյեկտի հնարավորության սահմանների:

Վերոնշյալ ծառայությունների մատուցման ոլորտն ըստ էության գտնվում է մասնավոր գերիտոյր ընկերությունների մենաշնորհային կառավարման դաշտում և վերջիններիս կողմից այդ ծառայությունների մատուցումը չի սահմանափակվում միայն ապրանք-ծառայությունների մատակարարմամբ: Այն ներառում է նաև վերոնշյալ ընկերությունների կողմից այդ ծառայություններից օգտվելու հնարավորություն ընձեռելը կամ համապատասխան ենթակառուցվածքների տրամադրումը՝ իրենց կողմից կազմված նախահաշվի հիման վրա: Հիշյալ հանգամանքը հանրության կողմից միշտ քննադատվել է քաղաքաշինական ծրագրերի իրականացմանը, ուստի նաև գործարար միջավայրի բարելավմանը խոչընդոտելու տեսանկյունից:

Առաջարկություն

- Ռազմավարության նախագծով նախատեսել հանրային ծառայություններ մատուցող ընկերությունների համար ծառայությունների հասանելիության ապահովման պարտավորություն՝ համապատասխան իրավական երաշխիքներ սահմանելու եղանակով:
- Գործարար միջավայրի բարելավման տեսանկյունից տնտեսվարողների համար որպես լրացուցիչ երաշխիք սահմանել ՀՀ կառավարության պարտավորությունը՝ վերոնշյալ ընկերությունների կողմից ծառայությունների հասանելիությունն ապահովելու պարտականությունները չկատարելու դեպքում դատական կարգով պետական շահերի պաշտպանության հայցի հարուցման ձևով:

3. Արժեթղթերի շուկայի կայացում

Անկախության հռչակումից ի վեր Հայաստանում տնտեսության զարգացման տեսանկյունից անտեսվել է արժեթղթերի շուկայի դերակատարումը: Այս հանգամանքին անդրադարձ չկա նաև ներկայացված նախագծում: Մինչդեռ ժամանակակից աշխարհում տնտեսություններում ներդրումներ կատարելու արդյունավետ ձևերից մեկը արժեթղթերի առուվաճառքի միջոցով շահույթ ստանալն է: Հայաստանի իրավական դաշտում դեռևս ձևավորված չեն անհրաժեշտ գործիքակազմեր, որոնք հնարավորություն կտան ակտիվացնել արժեթղթերի շրջանառությունը և ներդրողների համար բացել նոր հնարավորություններ՝ ազատ միջոցները տնտեսության մեջ ներարկելու և արդյունքում շահույթ ակնկալելու համար: Խնդրի լուծման նպատակով առաջատար տնտեսություն ունեցող երկրներում օրենսդրորեն սահմանված են պահանջներ տնտեսության որոշ ոլորտներում գործունեություն ծավալող ընկերությունների համար, որոնք առաջնահերթորեն վերաբերում են նրանց կազմակերպչիրավական ձևերին: Մասնավորապես՝ նավթաքիմիական արդյունաբերության ոլորտում գործող ընկերությունների համար Մեծ Բրիտանիայում, Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետությունում, Սլովակիայի Հանրապետությունում, Ռուսաստանի Դաշնությունում նախատեսվում է բաց բաժնետիրական ընկերության կազմակերպչիրավական ձևը՝ շրջանառության որոշակի չափը գերազանցելու դեպքում: Վերոնշյալ գործոնը հանդիսանում է ոչ միայն արժեթղթերի շուկայի զարգացման կարևոր երաշխիք, այլ նաև տվյալ ընկերության լիկվիդայնության ապահովման կարևոր գործոն:

Առաջարկություն

- ՀՀ-ում օրենսդրորեն սահմանել ընկերությունների համար շրջանառության կամ ցուցանիշային որևէ այլ շեմ, որի ապահովման դեպքում ընկերությունը պետք է գրանցվի կամ վերակազմակերպվի բաց բաժնետիրական ընկերության կազմակերպչիրավական ձևով: